

Післявоєнний світ: філософська рефлексія майбутнього

Вельмишановний пане Міністре!
Вельмишановні присутні!

Наш Міжнародний науковий форум має важливе академічне, психологічне й політичне значення. У будь-якій ситуації, а особливо в умовах війни, яку розв'язав проти України колишній «старший брат» - російський агресор, ми маємо працювати, надавати студентам якісну освіту, розвивати наукові дослідження, посилювати міжнародні контакти з провідними зарубіжними університетами, викладачами, науковцями.

Ми пишаємось героїкою Збройних Сил України, які дають належну відсіч ворогу. Ми єдині в засудженні агресора. Ми прагнемо якнайшвидшого припинення вогню, налагодження життя на засадах миру, справедливості і свободи.

Післявоєнний світ, обриси якого ми намагаємось осмислити насамперед теоретично, безсумнівно, буде іншим у порівнянні з довоєнними світовими реаліями. Війна багато в чому застала нас по-новому подивитись на історію, довоєнні обриси світу, на декларовані і справжні цінності, за якими жило в свій час і за якими людство має жити в майбутньому.

Війна витверезила кожного з нас. Ми вже не віримо фейкам, які брехливо розповсюджує про себе Росія. Ми зрозуміли, що так звана «найпередовіша й найгуманістичніша» «російська культура» насправді є культурою агресивною й цинічною, брехливою і зажерливою в своєму змісті і сутності. Зростивши й подарувавши світові геніальних діячів культури (Достоевський, Пушкін, Толстой та ін.), вона не перестає бути культурою «пануючого класу», яким вважають себе більшість росіян, тобто культурою панівною, шовіністичною, спрямованою на захоплення та поневолення інших народів світу.

Як була Росія «в'язницею народів», такою вона і залишається у наші дні. Змінитись вона навряд чи зможе і в майбутньому. Саме тому цивілізовані народи світу мають поставити ефективні запобіжники самому її існуванню в цивілізаційному просторі.

Ми зрозуміли й те, що території, де утверджується так званий «руський мир», стають територіями війни. Численні війни, які вела Росія в історичному просторі та часі, були війнами на захоплення чужих територій, поневолення та приниження народів, встановлення «російських порядків». Як відомо, від середини XVI століття й до сьогодні Московія-Росія брала участь принаймні у 75 різноманітних війнах, конфліктах і військових операціях. Майже 70% із них було розпочато саме Росією.

Наприкінці XX – на початку XXI століття за ініціативою Москви розпочинались такі конфлікти та війни: Угорщина (1956 р.), Чехословаччина

(1968), Придністров'я (1990/1991-1992); Афганістан (1979-1989 та 2001-2021); Південна-Осетія (1991); Абхазія (1992); Чечня (1994, 1999); Грузія (2008); Сирія (2011)... Відомі й такі військові злочини Росії, як анексія Криму (2014), захоплення частини територій Донецької та Луганської областей, нещодавнє повномаштабне вторгнення в Україну...

Характерно, що так званий «російський порядок» на чужих територіях утверджувався й підтримувався багнетами, переслідуванням інакомислення, репресіями. Водночас, свою злочинну практику росіяни, як правило, подавали у вигляді «освоєння нічийних територій», «захисту російськомовного населення від утисків», «надання допомоги тому чи іншому народу у боротьбі за своє визволення» тощо.

Війна Росії проти України, цинічно названа агресором «спеціальною операцією», є такою ж загарбницькою, несправедливою, як і раніше згадані. Щоправда, вона стала ще більш руйнівною, вбивчою, злочинною. Президент Росії Володимир Путін брехливо заявив, що веде війну з Україною «за право бути і залишатися Росією» і «за майбутнє нашої країни». Насправді ж вона спрямовується на знищення українців як народу, нації, держави.

Героїзм українців переконує нас у нашій прийдешній перемозі. Скоро настане мир. Яким він буде для світу, а особливо для України і Росії? Які стосунки будуть між нашими народами? На сьогодні нас розпирає ненависть до вбивць наших дітей, батьків, співвітчизників... Наряд чи скоро зарубцюються рани, нанесені війною. Навряд чи між нами знову зажевріє зірка довіри. Повсякденна свідомість у масовому вимірі переконує в тому, що скоріш, ця благодатна мить не настане ніколи. Як прозорливо сказала поетеса Анастасія Дмитрук, «Нікогда мы не будем братьями! Ни по родине, ни по матери...». Ми – різні народи, у нас різні цінності. Ми рухаємось до вершин демократії і свободи. Вони – йдуть у протилежному напрямі. Але ж цей напрям – безперспективний. Він не має майбутнього! Доля агресора – забуття історії, розпад, асиміляція у більш прогресивний, морально ціннісний етнос.

І все ж... Ніколи не треба відрікатись, а тим паче вибудовувати бар'єри для вияву милосердя і людяності. Переконаний, покарання, яке безсумнівно понесе агресор, має пробудити у людях совість, а ми – прості трудівники земної цивілізації – маємо допомогти покаяним сформувати свою нову, раціонально й морально упорядковану, чуттєво вивірену душу, допомогти стати на ноги. Я вірю у життєтворчу силу «добра», яке завжди перемагає «зло». Як говорили древні, «*contra spem spero!*» (без надії сподіваюсь!).

Наша наукова конференція має сформулювати якщо й не остаточні відповіді, то принаймні, поставити їх для обговорення. Особливо за участю молоді та студентів. Переконаний, сьогодні (і далі) ми побачимо й почуємо сонм нових ідей, прогнозів, пропозицій.

Дякую за увагу.

Зичу всім вам миру, доброго здоров'я і нових творчих успіхів.

Віктор Андрущенко,
ректор університету, доктор філософських наук,
професор, член-кореспондент НАН України,
академік НАПН України